ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

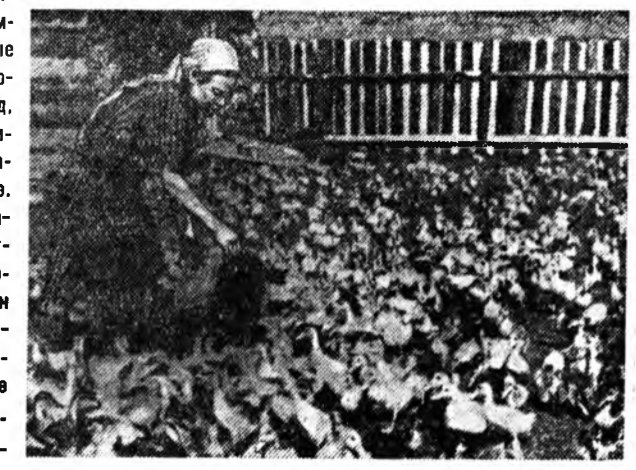
№ 224 (8131)
СЕНТЯБРИИН 22
СУББОТО
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

Манай республика дотор

Байкало-Кударын аймагай Ждановай нэрэмжэтэ колхоз шубуудые олоор усхэбэрилдэг болоо. Тахяа, нугаhанууд, илангаяа пекинскэ үүлтэрэй нугаhанууд аргагүй түргэнөөр үдэнэ. Энэ үүлтэрэй нугаhануудые колхоз үнгэрэгшэ жэлэй хабар асаржа, hүрэгтөө табиhан юм. Харин мүнөө тэдэнэр 1800 толгой болотороо үдэнхэй. Мүнөө жэлдэ колхоз энэ үүлтэрэй 300 толгой нугаhа түе тустань 3,2 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагаа.

Нэгэдэхи зураг дээрэ: колхозой шубуудай фермын нугаhан уhан дээгүүр тамаржа, эдеэлжэ ябана.

Хоёрдохи зураг дээрэ: шубуушан М. Димова нугаhанай дальбараануудые эдеэлүүлжэ байhаниинь харуулагдана.

З. Веснинагай фото.

Инструкторска группа

Хүдөө ажахые эрид түргэн хүгжөөхэ тухай манай Коммунистическэ партяар табигдаад байhан агууехэ зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ партиин айкомуудай инструкторска группанууд тон ехэ үүргэ дүүргэнэ.

Партийна хүтэлбэрилэгшэдэй хүдөө ажахын үйлэдбэриие дүтэлүүлхэ, эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри бүри тодорхойгоор ябуулха, колхоз болон МТС-ые кадрнуудаар бэхижүүлхэ, тэдэниие саашадань хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ саг үргэлжэ туhа үзүүлжэ байха гү, мүн ондоогоор хэлэбэл — партиин органуудай зүгhөө колхозуудые хүтэлбэрилхэ зуураа, тэндэ тэгшэ адляар хандаха алдуунуудые усадхаха, олонхые «юрэнхыгөөр» хүтэлбэрилдэг ушарнуудые болюулжа, hайн үрэ дүн туйладаг болохо зорилготойгоор эдэ группанууд байгуулагдаhан байна.

Манай республикын хүдөө аймагай айкомуудай инструкторска группануудай дунда ажал хүдэлмэридөө үнэн зүрхэнhөө, шударгаар, бодосотойгоор хандажа, колхозуудай болон МТС-үүдэй хүдэлмэридэ нилээд амжалта туйлаhан группанууд бии.

Тэрээнтэй хамта, МТС болон колхозуудай ажал хүдэлмэри, экономикотойнь гүнзэгыгөөр танилсадаггүй, танилсахыешье ехээр оролдодоггүй, «юрэнхы» заабари үгэбэл лэ ажал хүдэлмэри «өөрөө бүтэхөөр» hанадаг, иимэ буруу методээр хүдэлдэг инструкторска группанууд республикадамнай үшөөл олон бии hаар.

Зарим аймагуудта группануудай хүдэлмэрилэгшэдые болзорогүй олоор hэлгэдэг дээрэhээнь, тэдэнэй хүдэлмэри ородолдо ороно. Партиин Сэлэнгын айкомой Сүхын МТС-дэ зонодохи инструкторска группа нэгэ инструктортай. Теэд үнгэрhэн гурбан жэл соо табан инструкторые hэлгэжэ, мүнөө тэндэ зургаадахинь хүдэлжэ байна. Тэдэ hэлгэгдэhэнэй зариманиинь миин 1-2 hара хүдэлөөд лэ гаргагдаhан байха юм. Энэ айкомой бусадшье группануудтань инструкторнууд олоор hэлгэгдэдэг. Иимэжэ байхада ажал хүдэлмэри урагшатайгаар ябаха гэжэ яахаб.

Мүнөө республикын олонхи аймагуудта ургаса хуряалгын, таряанай ороондо оруулгын болон бусад шиидхэхы хүдэлмэринүүд ехэхэн гээгдэлдэ ороод байхада, инструкторска группануудай ажал-ябуулгые эрид hайжаруулха шухала. Тиин за- ай инструкторска группанууд энэ жэлэй эрхэ байдалда тохёолдоhон бэрхэшээлнүүдые дабан гараха, ажахын энэ шухала кампанинуудые түргэн болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ колхозуудай болон МТС-үүдэй арга боломжонуудые хүсэд элсүүлнэгүй.

Жэшээнь, Яруунын аймагай Сосновско МТС-эй харьяата колхозуудта ургаса хуряалга оройдоо 23,6 процент, хонидые үрэжүүлгэ миин 20,3 процент дүүргэгдээд байна. Теэд энэ МТС-эй зонодо хүдэлдэг партиин айкомой инструкторска группа, айкомой секретарь нүхэр Дугаров, таряа хуряалгын, мүн хонидые үрэжүүлгын иимэ аали нобшоор ябажа байхада, ямаршье бодото хэмжээ абангүй, hанаа амархан hуужа байха юм. Хэтэрхэдээ колхозуудайнгаа, МТС-эйнгээ бодото байдалыень мэдэхэгүй байшоо. Колхознигууд болон механизаторнуудай дунда эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри ябуулжа, колхозуудай болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табидаггүй, тэдэнэй хангалтагүй ажалтай эбсэшоод байдаг.

Мүн республикымнай колхоз, МТС-үүдэй үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэл, наукын туйлалтанууд тэсэшэгүй удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ.

Тиимэ дээрэhээ инструкторска группануудай хүдэлмэриие hайжаруулха хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулагдаха ёhотой. Саарhа-захиргаанай ёhоор хүтэлбэрилгые эрид зайсуулжа, элдэб эсын суглаа хурал таталгые үсөөрүүлжэ, инструкторска группануудай гол анхаралыень арад зоной дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри hайжаруулха хэрэгтэ хандуулха шухала.

Эдэ олон дутагдалнуудые усадхажа, партийна органууд ажахын тусхай асуудалнуудые түргэн, бодомжотойгоор шиидхэхэтэеэ хамта, хүн зоной дунда ябуулха хүдэлмэридөө, кадрнуудай ажал-ябуулгада, тэдэнэй эдэбхиие дээшэлүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулха ёhотой. Тиихэ зуураа, советскэ болон ажахын органуудта эрилтэ хэхэ, хүдэлмэридэнь туhалалсаха, олониитын ажалай үүсхэл габьяа бадаруулха зэргэтэй. Партийна эхин организацинуудай хүтэлбэрилхы ба эмхидхэхы үүргые улам дээшэлүүлхэ, бүхы коммунистнуудые ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсуулха гээшэ партиин айкомуудай шухала зорилго мүн.

Тиимэhээ партиин айкомууд, тэдэнэй бюронууд инструкторска группануудаа кадрнуудаар бэхижүүлжэ, тэдээндээ үдэр бүриин туhа хүргэхэhөө гадна, эрилтээ дээшэлүүлжэ, КПСС-эй XX съездээр табигдаад байhан агууехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө бодото хэмжээ абаха ёhотой.

Атомай хүсэ хэрэглэхэ талаар Уласхоорондын Агентствын Уставые хаража үзэхэ ба баталха Конференциин хабаадагшадта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Булганинай эльгээhэн хандалга бэшэг

Хүндэтэ господин Түрүүлэгшэ!

Атомай хүсэ хэрэглэхэ талаар Уласхоорондын Агентствын Уставые хаража үзэхэ ба баталха Конференцидэ хабаадагшадые Советскэ правительствын, советскэ арадай үмэнэhөө амаршалхыемни зүбшөөгыт.

Атомай хүсые амгалан ажалда үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал хадаа техническэ хүгжэлтэдэ ба арадуудай, илангаяа экономическа талаараа хойрогдэнги оронуудай, арадуудай ажана байдалые hайжаруулхын тон ехэ арга боломжо нээжэ үгэхэ байна. Атомна ба водородно зэбсэг хэрэглэхые хорихо ябадал атомай хүсые амгалан ажалда хэрэглэхэ эгээн hайн нүхэсэл байгуулжа үгэхэ байна. Советскэ Союз энэ зорилгые туйлаха тулада урдынхи хэбээрээ бүхы шадалаараа оролдохо байна. Тэрэ энэ зорилго эсэсэй эсэстэ шиидхэгдэхэ, тиихэтэйнь хамта атомна зэбсэгүүд хэтэдээ зайсуулагдаха гэжэ этигэнэ.

Уставай проектые уридшалан бэлэдхэлгэдэ хабаадаха зуураа, Советскэ правительство болбол атомай хүсые имагта амгалан ажалда, экономическа хүгжэлтын аша туhада ашаглаха гэhэн арадуудай эрмэлзэлдэ Уставай удхын харюусахынь тулада оролдоhон байна.

Энэ хүдэлмэридөө али бүхы амжалта туйлахыень энэ шухала Конференцидэ хүсэнэб, гүрэнүүдэй тэгшэ эрхэтэй байха ба тэдээнэй национальна бэеэ даанхай байдалые сахиха ёhо гуримай үндэhэ hуури дээрэ атомай хүсые амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар уласхоорондын харилсаа холбоо алдалгые хүгжөөхэ тушаа урдаа табигдаhан зорилгоёо Конференцидэ хүлүүжэ шадаха бүхы юумэ хэхэ байхаяа мэдүүлнэб.

Н. БУЛГАНИН,
СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ.

1956 оной сентябриин 19.

Түсэбhөө гадуур таряа тушаана

Түнхэнэй болон Кударын аймагуудай жэшээгээр Кабанскын аймагай түрүү колхозууд таряа хуряалга, гүрэндэ тушаалгаяа эршэмгэйгээр ябуулжа, зарим тэды амжалта туйлаа. Эндэхи Маленковой, Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө сүм дүүргэжэ, мүнөө түсэбhөө гадуур тушаажа байнхай. Гансахан Маленковой нэрэмжэтэ колхоз түсэбhөө гадуур 800 центнер таряа тушааха уялга абаа.

В. Тимошина.

Цагаан-Усанай МТС-тэ хуряалга унжагайрна

Сагаан-Усанай МТС-эй харьяата колхозууд орооhото культурануудые хуряажа эхилhээр хори гаран хонобо. Энэ хугасаа дотор оройдоо 1573 гектар таряа хуряагдажа, таряалангай миин 12,4 процентнь хадагдаба.

Эндэхи Маленковой нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ дүй дүршэл ехэтэй комбайнер Иван Плюснин ажаллана. Энэ нүхэр нёдондо жэлдэ түрүү зэргэдэ ябажа, нүхэдтөө жэшээ харуулдаг байгаа. Теэд энэ жэлдэшье нүхэр Плюснин нилээд ехэ уялга абаhан байха юм. Харин бодото дээрээ нүхэр Плюснин хуряалгын эхилhэнhээ хойшо лафетнэ жаткаар арайхан гэжэ 110 гектар хадаад байна. Мүн тэндэ хүдэлдэг комбайнер Д. А. Перевалов 200-гаад гектар таряа хаданхай. Эндэхи бусад комбайнернууд болон лафетнэ жаткын машинистнууд бүри бага үрэ дүн харуулна.

Иимэрхүү байдал МТС-эй харьяата бусад колхозуудта үзэгдэнэ. Лафетнэ жаткануудай болон комбайнуудай ажалай бүтээсэ тон бага.

Таряа хуряалгын хүдэлмэри эндэ яахадаа ехээр унжагайржа байнаб гэхэдэ, энэ хүдэлмэриие МТС-эй дирекциин болон колхозуудай правлениин зүгhөө хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ. МТС-эй дирекци (директор нүхэр Биртанов, парторганизациин секретарь нүхэр Тужинов) хуряалгын хүдэлмэриие түргэнөөр ябуулха түсэб, график зохёохоhоо бэшэ бирэтай юумэ хэнэгүй. Хуряалгын эхилhэнhээ хойшо хэдэн дахин график-даалгабари зохёогдожо гараhаншье hаа, тэрэнь саарhан дээрээ үлэшоо. Hүүлэй үедэ таряа хуряалгаяа сентябриин 20 болотор дүүргэхэ гэhэн «шанга» график зохёожо, тракторна бригадануудтаа эльгээhэн байха юм. Тэрэнь баhал буруу hүрэжэ, МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд шэнэ «бүри шанга» график зохёожо байнхай.

Хэрбээ hүүлэй «шанга» графигай ёhоор үдэртөө МТС-эй харьяата колхозуудта 600 гектар орооhото культурануудые хуряаха гэжэ хараалагдаа hаа, үнгэрhэн табан үдэрэй туршада бүхыдөө 516 гектар хуряаhан байха юм. Энэнь графигай ёhоор нэгэ үдэр хэгдэхэ хүдэлмэриhөөнь бага байшоо.

Таряанажал ехэтэй «Коммунизм» болон Кагановичын нэрэмжэтэ колхозуудта нилээд хүндэ байдал тохёолдонхой. Эдэ колхозуудта зохёогдоhон ехэ ехэ түсэбүүд, графигууд, хэмжээ-ябуулганууд эмхидхэлэй хүдэлмэреэр дэмжэгдээгүй дээрэhээн миин хооhон хөөрэлдөөн боложо дүүрэнхэй. Эдэ колхозуудта түрүүшын зуугаад гектар hаял хуряагдажа байнхай. Эндэхи «Коммунизм» колхоз бүхы хүршэнэрhөөн түрүүлжэ хуряалга эхилбэшье, оройдоол 300 гаран гектар таряа хуряагаад байна. Энэнь таряалангай талмайнь арбаад процент болоно бшуу. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Муикуев, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Цыренов, түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Жигмытов гэгшэд «таряамнай үшөөл hайн эдеэшээгүй» гэжэ шалтаг барьяад лэ, хуряалгада бүхы хүсэеэ мүнөө хүрэтэр табяагүй байhаар. Тиин, энэ колхоздо амяарлан хуряагдахаар болоhон, мүн комбайнаар сэхэ хуряагдахаар болоhон таряан захаhаан олдохо. Жэшээнь, «Нарын Ара», «Ухаа Ара» гэжэ нютагуудта 180 гектар шэниисэ, мүн Зэдэ станцида дүтэхэнэ 500 гаран гектар шэниисэ эдеэшээд, хуряалгаяа хүлеэжэ байха юм. Энэ байдалые МТС-эй директор нүхэр Биртанов мэдэжэ байбашье, ямаршье бодото хэмжээ абанагүй.

Иимэ байдал тохёолдоод байхадань хоёрдохи комплексно бригадын бригадир Николай Соктоевhоо «хуряалгаяа хэзээ дүүргэхэ гэжэ бодожо байнабта» гэжэ асуухада «хэзээ үрдинэбибди...» гэжэ hэнгэргүйгөөр харюусаа hэн. Тиин энэ бригада үнгэрhэн хорин үдэрэй туршада арайхан гэжэ 140 гектар шэниисэ хуряаhан байха юм. Тэрэнэй үгөөр бодоходо бригадынгаа орооhото культурануудай 2 мянган гектарые хэды саг соо хуряахань мэдэгдэнэгүй.

МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд хуряалгын хүдэлмэриие миин юрэнхы дээрэнь, тодорхой бэшээр хүтэлбэрилнэ. Хуряалга дээрэ хүдэлжэ байhан механизаторнуудай, нэн түрүүн лафетнэ жаткын машинистнуудай хоорондо социалистическэ мүрысөө эмхидхэгдээгүй байшоо. Партийна организациин секретарь нүхэр Тужинов миин юрэнхы дээрэнь гаргаhан табан үдэрэй тоо баримтые хараад лэ, механизатор бүхэнэй ажал хүдэлмэриие hайса мэдэхэгүй байна. Нүхэд Биртанов, Тужинов гэгшэд тракторна бригадаараа тон үсөөн ябадаг. Харьяата колхозуудайнгаа хүтэлбэрилэгшэдэй, «ногоон» hанаа бодолтой тэмсэл хэнэгүй.

Саг орой боложо, хада уулын оройгоор саhан орожо эхилээ. Тиимэhээ эндэхи хүтэлбэрилэгшэд ургаса хуряалгадаа бүхы хүсэеэ табижа, хуряалгын хүдэлмэриие бүхэли сүүдхэ соо ябуулха саг болоо. Тиин энэ МТС-эй харьяата колхозуудта хуряалгын хүдэлмэриие эрид түргэдхэхэ тушаа партиин Зэдын айком бодото хэмжээ түргэнөөр абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

А. Ткач.

Силос даража үргэлжэлhөөр

Манай сомоной Ворошиловай, XVIII партсъездын нэрэмжэтэ болон «Большевик» колхозуудтахи кукуруза ургуулгын звенонууд мүнөө жэлдэ hайнаар хүдэлөө. Тэрэнэй ашаар hайн ургаса гараhан байха юм.

Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой И. Е. Коноваловай, Г. М. Поповой даадаг звенонууд тарилгынгаа зарим участогуудhаа 150—200 центнер кукурузын эшэ набша абаа. Тэрээгээрээ 1500 гаран тонно hайн шанартай силос дараба.

Мүн «Большевик» колхоз кукурузаяа саг соонь хуряажа, үнеэн бүридөө 3 тонноhоо дээшэ силос даража абанхай.

Нёдондонойхиhоо нилээд ехэ силос энэ жэлдэ дарагдаха юм.

И. Молчанов, Баргажанай аймагай Урочитканска сомсоведэй түрүүлэгшэ.

Овощиин баян ургаса

Энэ жэлдэ Иволгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой огородой бригадынхид овощиин баян ургаса ургуулаа. Илангаяа А. В. Гармашевагай даажа байдаг звеногойхид эрхим ургаса ургуулаад, хуряажа байна. Эндэ гектар бүриhөө 300 центнер үгэрсын, 160 центнер помидорой ургаса хуряагдаба. Мүнөө эндэ капуста хуряагдажа захаланхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр А. В. Гармашева хуряажа байhан капустынгаа дэргэдэ байна.

З. Веснинагай фото.

Ажалай үндэр бүтээсэ

Комбайнер Михаил Иванович Ковалевский Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлхэ зуураа, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана. Тэрэ таряа хуряалгын үедэ «Сталинец-6» комбайнаараа 1000 гектар таряа хадаха уялга абаhан байна. Мүнөө энэ комбайнер үдэр бүри 20—25 гектар хадана.

И. Фадеев.

hонирхолтой уулзалга

Бурят-Монголой уранзохёолшод Яруунын аймагта хэдэн үдэр ябажа, ажалшадтай уулзаhан байна. Уранзохёолшод мяха-hүнэй совхозой хүдэлмэрилэгшэдтэй, «Улаан туяа», «Коммунизм» колхозой гэшүүдтэй ба аймагай центрын ажалшадтай уулзажа хөөрэлдөө.

БМАССР-эй Уранзохёолшодой союзай правлениин түрүүлэгшэ Намжил Балдано бурят-монголой литературын хүгжэлтэ тухай уншагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Поэдүүд Дольён Мадасон, Данри Хилтухин, Цокто Номтоев өөhэдынгөө зарим зохёолнуудые уншаа.

Мүн уншагшад залуу уранзохёолшод Алексей Бадаевай, Марху Цыреновэй зохёолнуудые hонирхожо шагнаба.

Уранзохёолшодто шэнэ амжалта туйлахыень эндэхи уншагшад үнэн зүрхэнhөө хүсэбэ.

А. Шулунов.

Улан-Удын паровозно депогой слесарь Максим Зарубин оролдосото ажалаараа депогой хүдэлмэришэдэй дунда шалгарна. Нүхэр Зарубин халаан бүриингөө нормо 160 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Зарубин хүдэлмэрилжэ байна.

А. Мантасвай фото.

Манай түрүүшүүл

Олон жэлдэ хүдэлжэ, дүй дүршэл ехэтэй болоһон малшанаараа республикымнай ажалшад омогорходог.

Хориин аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Дагзама Санжиевна Санжиева хорёод жэлдэ малшанаар хүдэлнэ. Энэ үе соогоо колхозойнгоо адуу малые олошоруулха, залуу малые түлжүүлхэ тушаа ехэхэн оролдолго гаргаа. Мүнөө жэлдэ 138 толгой буруу адуулжа, нэгэшье хоролтогүйгөөр түлжүүлээ. —

Сэлэнгын аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой һаалишан М. Г. Цыденова ажахын 11 һарын туршада үнеэн бүриһөөн 2898 литр һү һааһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (Зүүн гарһаа) малшан **Д. С. Санжиева,** Сэлэнгын түрүү **һаалишан М. Г. Цыденова.**

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагдаба

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр, БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум олон хүүгэдтэй эхэнүүдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар, «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар шагнаба.

Курумканай аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Д. П. Эрхитуева, Ториин аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Е. Н. Лалетина, Зэдын аймагай Баян тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Н. П. Павлова, Городок городой гэрэй эзэн эхэнэр М. И. Поличева, Түнхэнэй аймагай Тооро тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Е. И. Котовщикова, мүн энэ аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Б. С. Маланханова, Тарбагатайн аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн У. К. Соколова, Түнхэнэй аймагай Хэрэн тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр А. Ф. Шорстова гэгшэд 9 үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаа.

Найман үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлһэн 12 эхэнүүд «Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо: Түнхэнэй аймагай Жуковай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Е. Е. Миткеева, Хориин аймагай Тээгдэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр М. П. Николаева, Кабанскын аймагай Темлюй тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр И. А. Суворова, Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн В. П. Телятникова Ториин аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Е. А. Злыгостева болон бусад бии.

Долоон үхибүү түрэжэ, хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор 17 хүн шагнагдаба. Тэдэнэй дунда: Зэдын аймагай Дэрэстэй тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Л. Д. Хайдукова, Кабанскын аймагай Кабанск тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр М. Д. Сакуева, Түнхэнэй аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Р. Д. Могоева, Хориин аймагай «Красный партизан» колхозой гэшүүн А. А. Сергеева, Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Е. П. Иванова гэгшэд бии.

«Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи шатын медаляар—27, «Эхын медаль» гэжэ 2-дохи шатын медаляар — 64 хүн шагнагдаһан байна.

КЯХТЫН АЙМАГТА

ҺҮ ТУШААХА ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭБЭ

Ехэ-Нугын сомсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсохо зуураа, шэнэ уялга нэмэжэ абаһан юм. Тэдэнэр тэрэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Эндэхи һаалишад ажахын жэлэй 11 һара соо 446 мянган литр һү һаагаа. Энэнь нёдондо жэлэй энэ үеынхиһээ 198 мянган литрээр үлүү ехэ болоно.

Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ комсомолка Балмасу Доржиева түрүүлбэ. Тэрэ үнеэн бүриһөө 1241 литр һү һаагаа. Һаалишад Г. Доржитарова, Н. Цыремпилова, Р. Цыденова, Я. Ганжурова, Ц. Нимаева, А. Ламажапова болон бусад үнеэн бүриһөө 1000 гаран литр һү һааба. Ажахын жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада үнеэн бүриһөө 1100 литрһээ бага бэшэ һү һааха гэжэ һаалишан бүхэн оролдоно. Түрүү һаалишад 1300—1400 литр һү һаахаар зорижонхой.

Нёдондонойхиһоо хоёр дахин шахуу ехэ һү һааһанай ашаар, тус колхоз гүрэндэ һү тушааха ба худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргээ. Түсэбһөө гадуур үшөө 100 тонно һү гүрэндэ тушааха уялга абанхай.

Мүн Калининай нэрэмжэтэ колхозойхид түсэбһөө гадуур 150 тонно һү тушааха уялга абаад, сентябриин 10-най байдалаар 55,7 тонно тушааһан байна.

НООҺО ХУДАЛДАЖА, ЕХЭ ОЛЗО ОРУУЛБА

Һаяхан аймпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторо нооһо тушааха ба худалдажа абаха үнэ сэнгүүдые ехэ болгохо тухай шэнэ тогтоолые хүтэлбэри болгон, нооһо тушааһан ба худалдаһанайнь түлөө аймагай колхозуудтай шэнээр тоосоо хэһэн байна. Энээнэй үндэһөөр колхозуудта ехэ мүнгэн үгтэхэ болоо.

Жэшээлхэдэ, Маленковой нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ гүрэндөө нилээд ехэ нооһо тушааһан ба худалдаһан юм. Тэрэнэйнгээ түлөө 368,6 мянган түхэригэй олзо оруулаа. Энэ колхоз шэнэ тоосооной һүүлээр үшөө 210,4 мянган түхэриг абаба. Иигэжэ Маленковой нэрэмжэтэ колхоз гансӑхан 1956 ондо гүрэндөө нооһо тушааһан ба худалдаһанай түлөө 579 мянган түхэригэй олзо оруулаа. Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 138,2 мянга, Калининай нэрэмжэтэ колхоз 96 мянга шахуу, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 95 мянган түхэриг гүрэнһөө абаба. Шэнэ тогтоолой үндэһөөр аймагай колхозууд 604,8 мянган түхэриг абаа.

ШЭНЭ МАШИНАНУУД

Кяхтын аймпотребсоюз колхозуудта дамжуулан худалдахын тула «ЗИС-355» маркын 10 шэнэ машина абаа. Маленковой, Сталинай, Хрущевой нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артельнүүд 2—2, бусад 4 колхозууд 1—1 автомашина абаһан байна.

Гадна Калининай нэрэмжэтэ колхоз ашаанай машинын нэгэ прицеп абаа. Энэнь 3 тоннын машинаар хоёр дахин ехэ ашаа шэрэхэ арга олгоно. Мүнөө колхозой жолоодогшод Зайпулин, Попов гүрэндэ тушааха оороһо зөөхэ зуураа, энэ прицеп хэрэглэжэ нэгэ дахихадаа 6—7 тонно оороһо ашадаг болоо.

А. Антонов.

ХЭЛЭҺЭН ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭБДИ

☆ ☆

Яруунын аймагай «Путь социализма» колхозой һаалишад үнеэдһээ һү ехээр һаахын түлөө шангаар тэмсэнэ. Тиигэжэ энэ жэлдэ колхоз үнеэн бүриһөө 1250 литр һү һааха түсэбтэй байһан аад, тэрэнээ болзорһоонь урид, сентябрь һарын тэнгээр дүүргэбэ.

Колхоз гүрэндэ һү уялгата ёһоор тушааха ба худалдаха түсэбөө үни хада дүүргээ. Сибириин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Новосибирскдэ болоһон зүблөөндэ хабаадагшадай Хандалгатай танилсаад, эндэхи колхознигууд мүнөө жэлдэ түсэбһөө гадуур 180 мянган литр һү гүрэндөө тушааха гэжэ шиидэһэн юм. Һүүлэй мэдээгээр 100 мянга гаран литр һүн тушаагдаад байна.

Энэ колхозой нэгэдэхи гүүртын һаалишад өөһэдынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай доро хөөрэнэ.

Үнеэдээ уянда байлгажа һаанабди

Зарим нютагуудта үбэлдөө һаалишад үнеэдээ бэлшээридэ гаргангүй уянда байлгаад, тус тустань өөһэдын нормотойгоор эдеэлүүлэн һаана гэжэ урдань манай эндэ дуулдадаг байһан юм. Үбэлжэлгын 4—5 һара соо һүрэг олон үнеэдые хаганда бэлшээнгүй, байрада байлгаад эдеэлүүлжэ байхада хэды ехэ тэжээл хэрэгтэй болохо гээшэб гэжэ бидэнэр гайхадаг һэмди. Үбэлэй хүйтэндэ үнеэдые байрадаа баряад, элдэб янзын тэжээл дуратай соонь эдюулжэ байхада һанаһан соо һү ехээр үгэхэ байһыень яһалашье мэдэдэг байгаабди. Энэ арга хэрэглэхэ тухай нилээд хэлсэгдэдэгшье байгаа ,теэд аргамнай олдожо үгэдэггүй бэлэй.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай нютагта үбһэ ногооной болон таряа талханай һайн ургаса хуряагдаа һэн. Тэжээл элбэгтэй байхадаа бидэнэр одоошье мүнөө жэлдэ үнеэдээ уянда байлгажа эдеэлүүлдэг, һаадаг болохо гэжэ шиидэһэн байнабди. Тиигээд үнгэрэгшэ намар оройхон болотор үнеэдээ бэлшээжэ, хүшэ шадалыень һайжаруулжа абаад, байрын саһанай орожо хүйтэрэмсөөр, үнеэдээ бэлшээридэ гаргахаяа болёо һэмди. Үнеэднай байра соогоо уянда байгаад, үбһэ болон бусад тэжээлнүүдые бардамаар эдижэ, һү гарасаяа дээшэлүүлжэ захалһан байна. Һүеэ нэмээжэ байһан үнеэдтээ һаалишад тэжээлыень ехэдхэжэ, тэдэниие зүбөөр эдеэлүүлэн һаалга эмхидхэһэн юм. Үбэлдөө үнеэн бүридэ сүүдхэдээ дунда зэргээр 8 килограмм үбһэ, 2—3 килограмм зелёнко, 1—1,5 килограмм талханай зүйл эдюулжэ байгаабди. Һайхан солоомо малда дуран соонь үгтэдэг һэн. Нэгэ үедэ солоомоёо хэршээд, ууралтуулжа, амта оруулаадшье малдаа эдюулдэг һэмди. Бүдүүн ба концентрированнэ тэжээл уридшалан бэлдэжэ, буйлуулжа малда эдюулхэдэ аргагүй һайн. Гэбэшье, нёдондо бидэнэр ажалаа хүшэхүрэжэ ядахадаа солоомо болон бусад тэжээл уридшалан бэлдэхэеэ болишоо һэмди. Теэд бүдүүн тэжээл хэршэхэ, буйлуулха машина болон тэжээлэй кухни манай гүүртэдэ байгаагүй юм.

Манай эндэ һаалишад, малшадай хэхэ ажал даншье һаа ехэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, һаалиимнай гүүртэнүүдтэ тугалшаншье, мал адуулха хүнүүдшье байдаггүй, хамаг ажалаа бидэнэр һаалишад өөһэдөө хэжэ байгаабди. Тус тустаа 14—15 үнеэ даагаад һаажа, эдеэлүүлжэ байхаһаа гадна, тугал буруунуудаа харадаг, эдеэлүүлдэг, малайнгаа байрые сэбэрлэдэг, үнеэ буруунуудаа ээлжэлээд адуулдаг байнабди. Бидэнэр гансашье малаа хараад байдаг бэшэ, ургаса хуряалгын үедэ, жэшээлхэдэ, тэжээл бэлэдхэлэй үедэ элдэб хүдэлмэридэ ябалсадагбди. Мүнөө жэлдэ үбһэ хуряалгын эхилһэнһээ хойшо тармалга, сомолгодо хүдэлэлсэнэбди. Үглөөниинь үнеэдээ эртэ һаажа, бэлшээридэ гаргажархёод, үбһэ болон зелёнко тармалга, сомолгодо хабаадалсанабди. Үбэлжэлгын үедэ малдаа бардам хүрэхэ үбһэ болон бусад тэжээл бэлдэлсэхын түлөө манай һаалишад ехэ оролдожо байна, оролдохошье ёһотойбди.

Зүгөөр, сүлөө забдагүйгөөр ажаллажа байхадамнай колхозой правлени һаалишадай хүдэлмэриие нэгэ бага хүнгэлхэ тушаа оролдохо ёһотой. Һаалиин гүүртэнүүдтэ тугал хараха, мал адуулха хүнүүдые табихаар болоо. Тиихэдэ мүн һаалиин малай байдаг байрануудта элдэб механизмуудые тодхожо, үбһэ тэжээл болон малай шабааһа зөөхэ, тэжээл буйлуулха хүдэлмэринүүдые хүнгэлөө һаа һайн һэн.

Үнеэдһээ һү ехээр һаахын түлөө шангаар тэмсэжэ, манай гүүртын һаалишад мүнөө жэлдэ хүдэлмэридөө яһала һайн амжалта туйлаба. Нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө мянган литрһээ бага һү һааһан һаалишан үгы. Би үнгэрэгшэ 11 һара соо даажа байһан 15 үнеэдэйнгээ тус бүриһөө 1300- гаад литр һү һаагааб. Харин үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө оройдоол 800 литр һү һааһан хүмби. Мүнөө ябажа байгаа сентябрь һарада оролдосотойгоор ажаллажа энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө һү һаалгаяа 1500 литртэ хүргэхэ зорилготойб. Тиигэжэ абаһан уялгаяа дүүргэжэ, хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ һанаатай ажалланаб. Харин ерэхэ жэлдэ ябашье 2000 литр һү һааха бэзэб гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, мүнөө жэлдэ үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэжэ абаабди, мүн үбэлжэлгын үедэ үнеэдээ уянда байлгажа һааха нилээд дүршэлтэй болообди.

Янжима Балданова,
ахалагша һаалишан.

Мал һайнаар бэлшээхэ тухай

Зунай хүхэ ногооной үедэ үнеэдые һайнаар бэлшээжэ байха гээшэ һү ехээр һааха, малаа таргалуулха хэрэгтэ тон шухала удхашанартай. Бидэнэр зундаа үнеэдээ үглөөнэй үүрээр һаажа дүүргээд, бэлшээридэ гаргажа, бүхэли үдэртөө адуулдагбди. Тиигээд үдэшэндөө үнеэд байрадаа ерэжэ һаалгаад, һүниин бэлшээридэ гарадаг. Июнь һарада зуһаландаа ороод, тэрэ гэһэнһээ хойшо һая болотор, гурбан һара тухай саг соо үнеэдээ бүхэли сүүдхэ соо адуулжа байгаабди. Зунай халуунда үнеэдые заатагүй һүниин сагта бэлшээлсэжэ байха хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, зундаа үнеэд үдэрынь балай һайнаар эдеэлдэггүй бшуу. Һүниндөө үнеэд һэрюүн байхада һоно боргооһондо дайлуулангүй, халуудангүй зохидоор бэлшэжэ, садатараа эдеэлдэг байна. Энэ арга хэрэглэһэнэй ашаар бидэнэр мүнөө жэлдэ зунай һаранuудта һү ехээр һаагаабди. Зарим түрүү һаалишад зундаа үнеэн бүриһөө һарада 300—350 литр һү һаажа байба. Зарим үедэ гүүртээрээ сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө хахад пүүд хүрэтэр һү һаажа байгаабди.

Иигээд һаяар ургаса хуряалгын дүүрэхэдэ үнеэдээ полинууд дээрэ бүришье һайнаар бэлшээхэбди. Зундаа абаһан хүшыень тогтоохын, улам таргалуулхын тулада намартаа малые илангаяа һайнаар адуулха хэрэгтэй. Зун, намарай сагта тэрэ тоодо үнеэдые бэлшээ[…] сагтань уһалжа байха шуха[…] даа бидэнэр үнеэдээ үдэрын[…] дахин уһалдагбди. Харин […] үнеэд байра соогоо уянда […] дан эдеэлүүлэгдэжэ, харууһ[…] жа байхадаа үдэртөө 2 дахи[…] лагдадаг юм.

Тиихэдэ үнеэдые үбэлэй[…] найшье сагта үдэртөө хоёр […] һаажа байхада дээрэ байһан […] хэдэн үгөөр хэлэхэ хүсэлтэ[…] гэрэгшэ жэлдэ бидэнэр […] үнеэдээ үдэртөө гурба да[…] даг һэмди. Тиихэдээ бидэнэр […] ажал гаргадаг байгаабди […] нөө жэлдэ мэдэбэбди. Энэ ж[…] най һаранuудта үнеэдээ […] хоёр дахин һаахадаа нёдон[…] до орходоо һураггүй ехэшье[…] гаабди, ажалнайшье нилээд […] жэ үгэһэн байна.

Һаалиин гүүртэнүүдтэ ма[…] ха тусхай хүнүүд табигдаа […] байгаа. Мал адуулха хүнү[…] бигдаа һаа, үнеэднайшье […] бэлшэхэ, бидэнэр һаалиш[…] ажал нэгэ бага хүнгэржэ үг[…] Мал адуулагшын бии бол[…] үнеэд һайнаар адуулагдаха […] Юундэб гэхэдэ, нэгэ хүн н[…] хээд байхадаа хүдэлмэридөө […] хэ байна бшуу.

Бутидма Балданова, һаал[…]

Шэнэ тугаллаһан үнеэдые зүбөөр һааха хэрэгтэй

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай эндэ һаалишан болохоёо һанаһан хүнүүд түрүүшынхеэ тугаллаха гунжадые тушаажа абахаяа оролдодог болоо. Тэрэншье зүбтэй. Юундэб гэхэдэ, тэдэниие һаалишан өөрөө саашаданъ үнеэн болгожо һааха байһан хадаа шэнэ тугаллаһан тунжадые зүбөөр, һайнаар һаахын, элдэб тэжээл хамаагүйгөөр эдихэ, шэрхи тобир мал болгохын түлөө оролдохо байна.

Энэ жэлдэ би март һара соо фермэдэ ерэжэ, түрүүшынхеэ тугаллаха 15 залуу үнеэ даажа абаа һэм. Тэдэнээ бултыень түрүүлжэ, 15 тугал абаад, нэгыншье гарзалуулангүй түлжүүлжэ байнаб.

Шэнэ тугаллаһан үнеэдээ һү ехэтэй, һайн мал болгохын түлөө түрүүшын үдэрһөө оролдожо захалаа һэм. Манай эндэ үнеэд тугалдаа хүхүүлэнгүйгөөр һаагдадаг болонхой. Залуу, илангаяа түрүүшынхеэ тугаллаһан үнеэдые тугалдань хүхүүлэнгүйгөөр һаадаг болоходо бүришье бэлэн. Үнеэнэй түрэмсээр туталыень эхэдэнь харуулангүйгөөр ондоо таһалгада оруулдаг байнабди. Тиигээд саашадаа үнеэдшье тугалгүйгөөр һаалгажа, тугалнуудшье эхээ хүхэхэ гэлтэгүй угжаар һү эдеэд байдаг юм. Иигэжэ тугалнуудые эхэһээнь түлжүүлдэг болоһоной ашаар[…] һээ һү һаалгаяа горьтойгоо[…] шэлүүлээбди, хүдэлмэрии[…] хүнгэржэ үгөө.

Һаамшаад, дэлэнтэйнь сэ[…] хогүйн тулада шэнэ туга[…] үнеэдээ би түрүүшээр үдэрт[…] хин һаажа байгааб. Үнеэнэй[…] эльбэжэ, массаж хэжэ байха[…] гагүй һайн. Түрүүшын үд[…] һээ һайнаар һаажа ба[…] ашаар үнеэдэймни хүхэнүүд […] гүй, муудаагүй.

Шэнэ туталлаһан залуу […] барагсаан багашаг һүтэй […] гынь мэдээжэ. Тиигэбэшье, […] мараар һаажа байгаа һаа, […] үнеэдһээшье яһала һү һаа[…] лохо юм.

Би мүнөө жэлдэ март һ[…] эхилээд, сентябриин 1 бол[…] һара шахуу саг соо үнеэн б[…] дунда зэргээр 600 гаран […] һаагааб. Сентябрьда үнеэн б[…] зуугаад литр һүн һаагдаха б[…] жэ найдагдана.

Ерэхэ жэлдэ би эдэ залу[…] дээ хоёрдохёо түрүүлжэ, ту[…] һөөнь дунда зэргээр адаг[…] литр һү һааха зорилготойб.

Дарижап Цыр[…]гөө
һаа[…]а.

Эбтэй ажалай хүсэн

Багахан гүбэй дабаад орхихолоорнай харгын хойто талада, тээ саана «Путь социализма» колхозой центр харагдашаба.

— **Улхасаа гү?**

— **Улхасаа, Улхасаа.**

Хярын оройгоор һая гаража байһан наранай гэрэлдэ тудаһан тосхоной гэрнүүд элихэнээр аржылдан харагдана. Илангаяа шэнэ баригдажа байһан гэрнүүд, бусад барилганууд наранай гэрэлдэ яларан сайража, нюдэндэ тороодхино.

— Барилга ехээр хэжэ байгаа юм байна.

—Улхасаа хүл дээрээ гараа... Хуушанай нөөхи хамагай һүүлдэ шэргүүлдэжэ ябадаг «Путь социализмнай» бэшэл, нүхэр.

— Һү һаалгаараа юрдөө аймаг соогоошье бэшэ, республика дотороо түрүүхэнээр ябадаг болоо гү даа?

—Тиигээ ааб даа. Энэ жэлдэ үнгэрэгшэ һарануud соо үнеэн бүриһөө мянга хоёр зуу шахуу литр һү һаагаал ха.

—Мүншье гэмгүйл һаагаа юм байна.

— Һайн лэ даа...

Иимэ аянай хоёр нүхэдэй хөөрэлдөөн сентябрь һарын нэгэ үглөөгүүр Яруунаһаа Улан-Удэ орожо ябаһан автобус соо болоо һэн.

Уданшьегүй автобуснай колхозой центрһээ сэхэ урагшаа һунажа, трактда тулаһан харгын уулзуур дээрэ ерэжэ, хүнүүдые буулгаад саашалба. Харгын хоёр талаар таряанай үргэн ехэ полинууд алтаран нэмжынэ. Ургаса хуряалга түлэг дундаа ябажа байгаа хэбэртэй. Полинуудай энэ тэрэ үзүүртэ трактор, комбайнууд харагдана. Зарим полинууд хуряагданхай, заримда оргодожошье байһан байна, бухалнууд, томо томо сомоонууд дүүрэн.

Харгы руу нэгэ һүрэг үнеэд һубарилдаһаар уруудажа ерэбэ. Тэдэнэй **хойноһоо эмээл моритой хоёр хүн—** нэгэниинь багахан хүбүүн, нүгөөдэнь гуша гаран наһанай нэгэ эхэнэр хатаргана.

— **Бутидмаа! Мүнөөдэр шинии ээлжээн болоод үнеэдээ адуулжа гараба аалши?! — гэжэ харгын зүүн** тээ зеленкын бухал табижа байһан нэгэ хүн тэрэ эхэнэртэ хандана.

— **Тиигэбэ. Манайхин бухалаа табихаяа мэнэ ерэхэ даа. Үнеэдээ һаажа гаргажархёод, сайгаа уухаяа** ороноод һэн,—гэжэ тэрэ харюусана.

Тиигэһээршье байтар колхозой центрһээ нааша аса тармуурнуудые бариһан, үргэлһэн хүнүүд ябагааршье, тэргээршье, машинааршье хойно хойноһоо һубарилдажа захалшаба. Харгын хоёр захын полинууд дээгүүр хүнүүд таража үсэгэлдэр хэжэ байһан ажалаа үргэлжэлүүлнэ.

Энэ үедэ колхозой центрын наагуур гарадаг посхоодой үүдэн дээрэ хоёр-гурбан тэргэ моритой хүнүүд ерээд, үүдэ нээжэ харагдаба.

— Малшаднай... Центральна гүүртынхид түрүүлээ, хойноһоонь холбоолжонойхид ха, — гэжэ бухал табижа байһан залуухан хүбүүн хэлэнэ.

Уданшьегүй нэгэ тэргэ дээрэ дүрбэ-табаараа һууһан һаалишад зелёнкын поли дээрэ хүрэжэ ерээд, энеэлдэжэ, наадажа байгаад, морёо тэргэһээнь мулталамсаараа, зүг бүхэн тээшээ таран бухалнуудые яаралтайгаар хэжэ захалшоо һэн. Мэнэ һаяхан валнуудай хэбтэһэн газарта томо томо бухалнууд хойно хойноһоон бодожол, бодожол байна. Һаалишад үрдилдэжэ байгаад, ехэл яаралтайгаар ажаллана.

— Холбоолжоной залуушуул, мандаа ахигдажа байбат. Нэрээ һанажа, шамдагты, — гэжэ бууралтажа ябаһан үһэтэй хүхюун янзын нэгэ эхэнэр тээ зүүн тээнь бухал табижа байгааша һаалишадаа ооголно. Энэ хүн колхозой үнинэй һаалишан **Янжима Балданова байгаа.**

— Һү һаалгааршье хожомтоо һаа, бухал табихадаа центрынхидые **зорюута холо хаяжа гарахабди гэжэ бүри гэртэһээ гарахадаа хэлсэһэн зомдил даа,—гэжэ тэндэһээ** нэгэ эхэнэрэй харюусахада дүтэрхы хүдэлжэ байгаашад булта дарья табилдан энеэлдэшэнэ.

— Ходол түрүүлжэ ябаха гэжэ яахатнайб. Алдар солоёо—хаа яашье һаань — хубалдаад ябахадамнай яаха юм? — гэжэ нөөхи эхэнэрнай нэмээнэ.

Хэдэн часай үнгэрөөд байхада наранашье дээрэхэнэ гаража, полиин захада сай шанажа байһан нэгэ эхэнэр ерэжэ эдеэлхыень бэшэнээ ооголно. Ажалдаа дашуурһан һаалишад сайшье һанаха забдагүй, тармажа бухалнуудые обооложол, обооложол байна.

— Сайтнай хүрэшэхэнь, ерэжэ эдеэлхэ юумһаа эдеэлэгты! —гэжэ сай шанагша сүхэрэн ооголно. — Үгы һаатнай, гансаараа хуу уужархихаб,—гэжэ хүхюунээр нэмээнэ.

Одоошье һаалишад хойно хойноһоо һубарилдаһаар сайлаха газартаа сугларжа захалба.

Сайлажа байха үедөө һаалишад гүүртэнүүдэйнгээ хүдэлмэри тухай, али хэнэй гүүртэдэ һүнэй ехээр һаагдажа байһан тухай хөөрэлдэнэ. Колхозой һаалиин гүүртэнүүд — алиеншье алин гэшэгүй — бултадаа үнеэн бүриһөө мянга һайса гаран литр һү һааһанхай. Тиигэбэшье, гүүртэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ центрын нэгэдэхи гүүртынхид түрүүлжэ ябана. Һаалиин гүүртэ бүхэнэй жэгдэ һайнаар хүдэлһэнэй ашаар колхоз ажахын энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1250 литр һү һааха түсэбтэй байһан аад, үнгэрэгшэ 11 һара соо 1184 литр һаагаа. Тиигэжэ сентябрь һара соо бүхы хүсэеэ гарган ажаллаад, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэхэ зорилготойгоор **һаалишад ажаллажа байна.**

Колхоз гүрэндөө уялгата һү тушааха ба худалдаха[…] бөө үни хада дүүргээд, мү[…] сэбһөө гадуур тушаажа […] Сибириин хүдөө ажахын хү[…] лэгшэдэй Новосибирскдэ […] зүблөөндэ хабаадагшадай Х[…] гатай танилсаха зуураа, энэ[…] зойхид мүнөө жэлдэ гүрэнд[…] сэбһөө гадуур 180.000 литр […] шааха уялга абаһан юм. […] тэрэ уялгаяа дүүргэжэ, хэлэ[…] дөө хүрэхын түлөө һаалишад хүсөөрөө оролдожо байна. 100.000 гаран литрыень туша[…]

Иигэжэ урдань гээгдэжэ энэ колхозой һаалишад эбтэ[…] тэйгээр ажалладаг болоһон[…] һү һаалгаяа богонихон бол[…] хоёр гурбан жэл соо 2—3 ехэдхэбэ. Хайшан гээд һү түргэнөөр дээшэлээб гэхэдэ, харууһа, эдеэлүүлгэ һайжа[…] даа, үбһэ тэжээл элбэг ехэ[…] дэнэ.

— Нёдондо шэмэтэ тэжэ[…] лос багатай һэмди. Харин […] жэлдэ нёдондонойхидо орхо[…] дэб янзын тэжээл һураггүй бэлдээбди. Тиимэһээ ерэхэ […] үнеэн бүриһөө адагтаа 150[…] һү һааха зорилготойбди, колхозой парторганизациин […] тарь нүхэр Ширабон хөөрэн[…] зорилгодоо хүрэхын тулада хүгшэн залуугүй, һаалишад, шадтаяа хамта үбһэ тэжээл ехээр бэлдэжэ абахын түлөө[…] жэ байнабди.

Үдэшэ оройхон болотор […] нилээд ехэ талмай дээрэ хэ[…] бухалнуудые бодхоогоод, һ[…] үнеэдээ һаахаяа бусаад һэн.

Иигэжэ эбтэй, эмхитэйгээ[…] лажа байдаг Улхасаагай ко[…] гууд малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, сагаан эдеэ[…] һаалияа дэлбэрүүлжэ байна.

Д. Цырэн[…]

Ниитын гурим наринаар сахиха

...ида» газетын энэ оной авгус... 12-ой номерто хэблэгдэһэн ...гайда ороод байхада» гэһэн ...ай фельетон олон уншагша... ...арал хандуулһан байна. ...гайхалтай бэшэ. Юуб гэхэ... ...скэ хүнүүдэй ажабайдалаа ...һайхан, сэнгүү зохид болго... ...жэшэ сусашагүйгөөр ажал... ...хада ниитын гурим эбдэхэ, ...жархёод элдэбээр аашалха, ...нтаха гээшэ ехэл таагүй оло... ...шоо үзүүлдэг, шобто ха... ...хуушан сагай үлэгдэл мүн. ...мэһээ хуушан сагай үлэг... ...гшо хулигаантаха, ниитын ...бдэхэ ябадалтай шантаар ...гэшэ угаа шухала хэрэг бо...

...ёһые һэримжэтэй хёрхоор ...хуули буса ябадал гаргадаг, ...аашалдаг, социалистичес... ...урим эбдэдэг али бүхы үзэг... ...шууд болюулха зорилго ...XX съезд табиһан байна. ...лтые бэелүүлэн, нютагууд... ...тийна, советскэ органууд ..., ниитын жаяг заршам, гу... ...ябадалнуудтай эрид шан... ...ябуулдаг болоо. Зүгөөр ...гүрэнэй тусхайта зургаануу... ...ниитын гурим эбдэгшэд... ...бэшэ, харин олониитын, ...ци, комсомольско органи... ...ые энээндэ эдэбхитэйгээр ...шухала байна.

...дай байдал дээрэһээ аба... ...хада, зарим газарта нии... ...им эбдэһэн хүниие мили... ...эй барихада, тэрээндэ туһа ...гүй, хэдэн олон хүн тойро... ...ашье милиционертэ туһал... ...амһаа саагуур, паранһаа ...гэжэ һанаад лэ байдаг ...д али олон үзэгдэдэг.

...хара амяа хараһан ябада... ...мталһан жэшээнүүдыешье ...болоно. Улан-Удэ городой ...» гэжэ автобусай тогтодог ...Дохушеев гэгшэ автобусто ...үедэ хүнүүдэй карманиинь ..., хулгай хэхэ гэжэ һэдэһэн ...Тиигэжэ байхыень хараад, ...нер Лапин тэрэ хулгайша... ...риһан юм. Зүгөөр хулгайшан ...Лапинай гарһаа мултарха ...лдон, тэрэниие хэды дахин ..., элдэбээр аашалһан байгаа. ...тэрэ хулгайшанай ниитын ...эбдэжэ байхадань тойроод ...хүнүүд милиционертэ ямар... ...а хүргэнгүй, минн лэ ха... ...һан байна.

...йшан, ниитын гурим эбдэг... ...шеевые хуулиин ёһоор сүүд... ...жэ байхадань тэрэнэй хүдэл... ...ан газарһаань ПВЗ-гэй куз... ...хын начальник Пустоверов, ...озай түлөөлэгшэ Почерней ...Дохушеевэй зэмые доошо... ...гүйлта хэһэн байха юм. Го... ...районой 2-дохи участогой ...сүүл Дохушеевтэ хуулиин ...зэмэ амасуулжа, тэрэниие ...хаһагдахаар сүүдлэһэн

...КСМ-эй гэшүүн Николай ...сельских архиин халуунтай ...ерээд, Шулуута тосхоной ...да хүсөөрөө орохо гэжэ ма... ...хаалтатай үүдэ һүхээр саб... ...шилһэн байгаа. Тиигэхэ үедөө ...муухай хараалай үгэ хэлэжэ байжа магазинай үүдэ үрхэ наяргаһан, түергэһэн байха юм. Ниитын гурим иигэжэ эбдэһэн, гүрэнэй зөөридэ хоро хүргэһэн комсомолой гэшүүниие Заиграйн аймагай Крупскаягай нэрэмжэтэ хүүгэдэй байшангай комсомольско организаци суглаан дээрээ зүбшэн хэлсэжэ, тэрээндэ ёһотой хэмжээ абаагүй байхаһаа гадна, гэм хэгшэ Красносельских гэгшые бү сүүдлыт гэжэ сүүдэй зурганда комсомольско организациин секретарь нүхэр Шатрова хандаһан байха юм.

Ниитын гурим эбдэһэн элдэб бусын ушарнуудтай шангаар тэмсэхын, тиин гүрэнэй зургаануудта туһалхын тулада комсомольско штабуудые байгуулха гээшэ ехэ удхашанартай. Фабрика, заводуудта, колхоз, совхозуудта, МТС-үүдтэ болон эмхи зургаануудта байгуулагдаһан иимэ штабууд ниитын гурим эбдэһэн ушарнуудтай, хулгай, дээрмэ хэһэн гэмтэ ябадалнуудтай тэмсэхэдэ ехэ туһа хүргэдэг байна. Комсомольско штабуудай байгуулһан комсомолецуудай патруль клуб, кинотеатр болон ниитын бусад газарнуудта ябахадаа хүниие доромжолхо, наншалдаа гаргаха, хулигаантаха ябадалые болюулха, ниитын ёһо гурим сахихадань милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ туһалха үүргэтэй.

Манай республика дотор байгуулагдаһан комсомольско зарим патрульнууд һайн жэшээ харуулна. Жэшээлхэдэ, И. Макаров, Брянский, Крючков гэгшэд Иволгын аймагай «Мартын 8» колхоздо малай байра барижа байгаа. Бригадир Макаров энэ оной июниин 7-до архи уугаад, бригадынгаа гэшүүдтэ үһэриһэн, элдэбээр аашалһан байна. Нүхэдэйнгөө хориходонь зогсоогүй тэрэ Брянский гэгшые хутагаар хадхаһан байгаа. Хутагаар хадхуулһан Брянский амбулаторидо хүрэн сасуугаа үхэшөө бэлэй. Гэм хэһэн хулигаан Макаров тэрэ дары тэрьелшэһэн юм. Теэд комсомолец Торгашинай хүтэлбэреэр Ганзурин тосхонойхид Макаровые бэдэржэ олоод, милицидэ тэрэниие тушааһан байгаа. Гэм хэгшэ Макаров БМАССР-эй Верховно Сүүдэй шиидхэбэреэр буудан алагдаха гэжэ сүүдлэгдэһэн байгаа. Сүүдэй энэ шиидхэбэриие хүн зон бултадаа һайшаагаа һэн.

Ниитын гурим эбдэһэн ябадалнуудтай тэмсэхэдэ ажалшадай депутадуудай городой, аймагай Соведүүдэй дэргэдэ байгуулагдадаг административна комисси ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Тиигэбэшье, эдэ комиссинууд ехэнхидээ һулаар хүдэлнэ. Гусиноозёрскын горсоведэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн административна комисси (түрүүлэгшэнь нүхэр Скатов) ямаршье хүдэлмэри хэнэгүй. Иигэжэ муугаар хүдэлдэг административна комиссинууд зарим аймагуудташье бии.

Социалистическэ ёһо гурим эбдэгшэдтэй манай ороной гражданин бүхэнэй шангаар тэмсэжэл, засагай түлөөлэгшэдтэ хэрэгтэй туһаламжа үзүүлжэ байбал, хулигаантаха мэтын хуушан сагай үлэгдэлнүүд түргэн усадхагдаха байһаниинь дамжаггүй.

А. Хамаганов, БМАССР-эй Верховно Сүүдэй гэшүүн.

Литовско ССР. Шэнэ газар дээрэ ургуулагдаһан ороохо тарян вильнюсскэ элеваторта оруулагдажа байна. Казахстанһаа асарагдаһан 5 мянга шахуу тонно хара тарян ба шэниисэ буулгагдаа. Республикын тээрмын предприятинууд шэнэ ургасын ороохо таряа татажа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Акмолинскһоо асарагдаһан шэниисые вагонуудһаа буулгажа байна. Наада таладань элеваторай ахалагша лаборантка М. Максимова складые даагша Б. Восилюс хоёр байна. **ТАСС-эй фотохронико.**

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэй аша үрэ

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай колхозой правлени, партийна организаци малажалдаа онсо анхарал хандуулжа, түрүүшын амжалта туйлаа. Малаймнай тоо нилээд нэмэхэһээ гадна, ашаг шэмэнь жэл бүри дээшэлжэ байна. Колхозой олзо доходой ехэнхинь малажалһаа абтадаг болоо.

Малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ һайн харууһан ба тэжээл, уужам аад, дулаан байра шиидхэхы үүргэтэй байдаг. Энэ талаар колхозоймнай правлени, партийна организаци һүүлэй 2—3 жэлэй туршада хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые хараалжа бэелүүлээ. Тэрэнэй ашаар үбэлжэлгын үедэ үнеэднай бултадаа дулаан байрада байлгагдадаг болоо, харууһа, тэжээлынь һайжаруулагдаа.

Гэхэ зуура, үбһэ тэжээл ехээр абадаг болохо асуудал үшөө хүсэд шиидхэгдээдүй байһаар. Үбэлжэлгын үедэ зоотехническэ нормо сахижа, малдаа бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл үгэхэ ябадал хангагданагүй. Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, колхознай арга боломжонуудаа хүсэд дүүрэн хэрэглээгүй байгаа. Жэшээнь, зунай сагта хулһа, ожорһо, модоной набша намаа суглуулжа бэлэдхэдэггүй байгаабди. Ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ колхознигуудай үйлэдбэриин бүтээсэ бага байба.

Урда жэлнүүдэйнгээ алдууе хараадаа абаха, тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриие нажар орой болотор унжагайруулхагүй гэжэ шиидэнхэйбди. Мүнөө бүхы сабшалангаа бүримүһэн хуряажа абаха, хулһа, ожорһо гэхэ мэтые ехээр бэлдэхын түлөө артелиин гэшүүд шууд тэмсэжэ байна.

Тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэмнай горьтойхон бэрхэшээлнүүд ушарна. Үнгэрэгшэ зун хура бороогүй байжа, үндэр газарай үбһэ ногоон иилангаяа ехээр гандаа. Һүүлээрнь хура бороон ехээр орожо, набтар газарай ногоон уертэ дарагдаһан байна. Хэды тиимэ байбашье һаань, манай колхознигууд бэрхэшээлһээ тунхаряагүй. Тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэри бүхэли зундаа ябуулагдаа. Зунай сагта набшаһата тэжээл бэлдэхэ, хулһа, ожорһоор силос дараха хүдэлмэридэ колхознигууд олоороо элсүүлэгдэһэн байха юм. Тиигэжэ 1120 центнер набша намаа бэлдээ, 700 тонно силос дараабди.

Колхозой правлени ба партийна организаци коммунистнууд болон комсомолецуудаа үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ хубаарилан табиһан байгаа. Жэшээнь, түрүү коммунистнууд нүхэд Н. И. Кокорин, Н. М. Кокорин тэжээл бэлэдхэлэй бригадануудые толгойлжо, ажалаа шадамараар ябуулна.

Парторганизациин коммунист бүхэн (колхозой үйлэдбэриин ямаршье һалбарида байһанһаа дулдыдангүй) тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ хабаадалсана. Тэдэнэр бригада, звенонуудайнгаа ажалай эмхидхэл ба журамые һайжаруулжа, бүтээсыень дээшэлүүлнэ.

Тэжээл бэлэдхэлэй эхилхэһээ хойшо партбюромнай колхознигуудай дунда лекци, хөөрэлдөөнүүдые түсэбэй ёһоор эмхидхэнэ. Агитаторнууд үбһэшэдэй хүдэлмэриин дүнгүүдые үдэр бүри гаргажа, доскада бэшэдэг, 2—3 хоноод лэ «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргажа, бригада болон звеногой ажал тухай һонирхолтой бэшэгүүдые толилно. Тэдэнэй абаһан уялгаяа ямараар дүүргэжэ байһые үе үе шалгадагбди.

Партийна бюро арбан хоног соо нэгэ дахин үбһэшэдэй мүрысөөнэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ, түрүүлһэн бригада, звенодо дамжуулгын улаан туг ба мүнгэн шан барюулдаг, дутуу дунданууд аа зайсуулха хэмжээнүүдые хараалдаг байна.

Е. Проскуликова, Баргажанай аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ тусгаар анхарал табиха

Малажалые эрид хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ ябадалай тон шухала нүхэсэлынь хадаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулга болоно. Тиимэһээ мүнөө үедэ үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ абаха хэрэгтэй. Энэ тон шухала асуудалые **«Закаменская правда»** газетэ (КПСС-эй Закаменай айкомой, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй орган) ямараар харуулнаб? Газетын хуудаһануудые даб дээрэ иража хараадхихадаа тэжээл бэлэдхэлгээр хэдэ хэдэн статьяхануудые олохот. Зүгөөр, тэдэниие уншахада булта адлирхуу байха. Хэрбээ тэжээл бэлэдхэлгээр түрүү колхозуудые гү, али бригадануудые харуулаа һаа, имагтал тоонуудые бэшэдэг, тэды процент болгоо гэжэ дурдадаг байна. Гээгдэнги колхозуудыешье харуулхадаа баһал хооһон тоо баримта, процент тоолоһоор хизаарладаг байха юм. Энэнь уншагшадта һонирхолтой бэшэ бшуу. Юундэб гэхэдэ, эдээхэн статьянуудай, хажуугаар, мүн үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай мэдээнүүд толилогдоно ха юм. Эдэ мэдээнүүдые толилхонь һайшаалтай, тон зүбшье гээшэ. Иимэ мэдээнүүдые толилхынгоо хажуугаар очерк, зарисовконуудые бэшэжэ байгаад, үбһэшэдэй ажал хүдэлмэриие һонирхолтойгоор харуулбал тон һайн байгаа бшуу. Сабшалан дээрэ сэхэ хүдэлжэ байһан колхознигууд, механизаторнуудай, бригадирнуудай өөһэдынь бэшэһэн юумые энэ газетын хуудаһанууд дээрэ олохонь бэрхэтэй. Үбһэ хуряалгын түрүүшүүлэй — тракторна, морин сенокосилкануудай машинистнуудай, морин, гар тармууршадай, бухал табигшадай, һүри хаягшадай дүй дүршэл тухай хэлэгдэһэн статьянууд мүн лэ үгы шахуу.

Аймагай зарим, илангаяа Ленинэй, Молотовой, Маленковой, Ждановай нэрэмжэтэ, «Сталинай зам» колхозууд тэжээл бэлэдхэлые ехээр унжагайруулжа, өөдтэй үбһэ абаагүй байха юм. Теэд эдэ колхозуудай гээгдэлдэ ороһон шалтагааниие гүнзэгыгөөр элирүүлжэ бэшэһэн нэгэшье статья тус газетын хуудаһан дээрэһээ олохогүйт.

Тэжээл бэлэдхэлгые механизацилха асуудалнууд мүн тон муугаар харуулагдана. Үбһэ хуряалга дээрэ МТС-эй механизмуудай ямараар ашаглагдажа байһан тухай, трактористнуудай ажал хүдэлмэри тухай оройдоошье бэшэгдэнэгүй.

Ажалай эмхидхэл, социалистическэ мүрысөөнэй ябаса тухай асуудалнуудаар газетэ саг үргэлжэ һонирхохо, бэшэхэ ёһотой байгаа. Теэд колхознигууд, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй абаһан уялгануудаа ямараар дүүргэжэ байһан тухайнь эндэ бэшэгдэнэгүй шахуу. Зарим нэгэ бишыханууд статьянуудые толилбошье, юрэнхыгөөр лэ нөөхил процент дурдаад хизаарлана. Жэшээлхэдэ, августын 30-най номерто «Абаһан уялгаяа дүүргэнэ» гэһэн статья толилогдонхой. Тэрээн соонь «Коммунизм» колхоздо үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбэйнь дүүргэлтын процент харуулагдана, сабшалан дээрэ 270 хүн хүдэлнэ гэжэ хэлэгдэнэ. Теэд энэ статья соо нэгэшье хүн нэрлэгдэнэгүй, харин юрэнхыгөөр иигэжэ бэшэгдэнэ:

> **...«Мүнөө үбһэ хуряалгын олон бригаданууд гараар сабшаха түсэбөө дүүргээд, түсэбһөө гадуур сабшажа байна. Олон колхознигууд үндэр бүтээсэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Тэдэнэр үдэрэйнгөө нормые саг үргэлжэ 120—130 процент дүүргэнэд».**

Тус статья «Абаһан уялгаяа дүүргэнэ» гэһэн гаршагтай гэжэ дээрэ бэшэгдээ һэн. Теэд «Коммунизм» артелиин гэшүүдэй ямар уялга абаад, тэрэнээ хэр зэргээр, хайшан гээд дүүргэжэ байһан тухайнь статья соогоо хэлэнэгүй бшуу.

Аймагай зарим колхозуудта үбһэ сабшалга һүрилэлгэ хоёрой хоорондо ехэ забһар гаргагданхай. Энээн тушаа саг соонь бэшэхын түлөө «Закаменская правда» газетын хүдэлмэрилэгшэд оролдолго гаргаагүй байха юм. Мүн силос даралга тухай статьянууд тон үсөөн. Зунай һаранууд та колхозууд набша намаа бэлэдхэлгэ эмхидхэһэн, энэ тэжээл элбэгээр суглуулха гэһэн уялга абаһан байгаа. Теэд энээн тушаашье өөдтэй юумэ бэшээгүй байба.

Һүүлэй үедэ, илангаяа сентябриин гараһанһаа хойшо тэжээл бэлэдхэлгэ тушаа тус газетэ бүришье юумэ бэшэнэгүй. Тиимэһээ тэндэхи колхозууд малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулаа, үбһэ абаха түсэбөө булталаа дүүргээ юм гү гэжэ һанаадхихаар. Теэд, бодото байдалыень харахада тиимэ бэшэ. Аймагынь үбһэ абаха, силос дараха түсэбүүдээ бухыдөө һаял хахадһаань бишыха үлүүлжэ ябана. Тиихэдэ тэндэхи зарим колхозууд бүри ехэ гээгдэлдэ оронхой.

Закаменай аймагай колхозуудай ажахынь гол һалбари малажал болоно. Тиимэһээ малай тэжээл бэлэдхэхэ асуудалые амжалтатайгаар шиидхэхэ ябадал аймагай партийна, советскэ органуудай, колхозууд болон МТС-эй гол шухала зорилгонь мүн. Энээниие бэелүүлгэдэнь аймагай газетэ бодотоор туһалха ёһотой. Тиин тус газетэ тэжээл бэлэдхэлые үргэлжэлүүлхэ гэһэн уряатайгаар үбһэ хуряалга, силос даралгын ябасые саг үргэлжэ харуулха зорилготой.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Хэндэ хэрэгтэй ажал гээшэб?

Прибайкальска аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз амяарлан хуряалгада харюусалгагүйгөөр хандана гэжэ манай газетын августын 16-най номерто дээрэ дурсагдаһан гаршагтайгаар толилогдоһон юм.

Манай газетын редакцида КПСС-эй Прибайкальска айкомой секретарь нүхэр Переваловай мэдээсэһэнэй ёһоор, статья соо заагдаһан баримтанууд зүб байба.

Тус статья колхозой партийна эхин организациин суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Агафоновта партийна зэмэ тохогдобо.

...лшадай ажалые хүнгэдхэхын түлөө оролдое

...адахи табанжэлэй түсэб ту... ...ПСС-эй XX съездын Директи... ...дотор малажалай болон га... ...лангай ашаг шэмые ехэдхэ... ...ар хүдөө ажахын үмэнэ ни... ...ехэ зорилго табигдаа. Та... ...й туршада малай ашаг ...абалга хоёр дахин ехэ ...хоор хараалагдаһаниинь ... Республикымнай за... ...колхозууд, аймагууд энэ ...болзорһоонь урид дүүр... ...га абанхай. Энэ зорилгые ...эдэ МТС-үүдэй үүргэ угаа

...республикын эрхэ байдал... ...жалай ажал ехэтэй хүдэлмэ... ...анизацилга тон шухала хэ... ...Малай фермэнүүдтэхи хү... ...ие механизацилһан, түрүү ...шэл ба наукын туйлалтануу... ...рьяата колхозуудаа нэбтэ... ...МТС-үүд ниитын малажал ..., ашаг шэмыень дээшэлүүл... ...тэ горьтойхон амжалта туй... ...Кабанскын аймагай Темлюй... ...С харьяата колхозуудайнгаа ...фермэнүүдтэхи хүдэлмэриие ...зацилжа, мүн зарим колхо... ...комплексоор механизацил... ...үргүүтэй байна. Эндэхи Ма... ...ой Хрущевой нэрэмжэтэ, ...изм» колхозой һүнэй-товар... ...нүүдтэ автоуһалуури, дүү... ...гы, тэжээл буйлуулха хэ... ...д түхеэрэгдээ. Иигэжэ уһа... ..., тэжээл буйлуулан бэлэд... ...механизацилһанай ашаар ...харууһан һайжаржа, эндэхи ...д нёдондо һү һаалгаяа хоёр дахин шахуу ехэдхэһэн байна. Ажахын энэ үнгэрһэн үе соо үнеэн бүриһөө 1069 килограмм һүн эндэ һаагдаа.

Гашейн МТС-эй механизаторнууд Мухаршэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой гахайн фермэдэ уһалалгые, тэжээл буйлуулгые, тэжээл болон наг шэбхэ зөөлгые механизацилхаһаа гадна, түлеэ тайраха хүдэлмэриие механизмын хүсөөр бүтээдэг болгоо. Энээнэй ашаар гахай харууһалга һайжараа, зөөри ба хүсэн багаар гаргашалагдажа, ехэ продукци абтадаг болоо. Тус фермэ 1953 ондо 110 центнер гахайн мяха тушааһан һаа, 1955 ондо 281 центнер тушаагаа. Мүнөө жэлдэ нёдондоной-хиһоо 3 дахин ехэ гахайн мяха тушааха юм. Зүгөөр гахайн фермэдэ хүдэлдэг хүнүүдэй тоо олошороогүй һэн. 1953 ондо 1 центнер гахайн мяха абахын тулада 53,8 ажалта үдэр гаргашалагдабал, нёдондо механизацилга хэһэнэй ашаар 28,5 ажалта үдэр гаргашалагдаа. Иигэжэ нэгэ жэлэй туршада тус фермэ 7109,3 ажалта үдэр алмаа. Эндэ тодхогдоһон түхеэрэлгэнүүдэй үнэ сэнгынь нэгэ жэлэй туршада харюулагдаа бшуу.

Гэбэшье, республикымнай хэдэ хэдэн аймагуудта малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилгада МТС-үүд болон колхозууд анхаралаа багаар хандуулна. Энээнэй эсэстэ 1955 ондо малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилха түсэб дүүргэгдээгүй. Ториин, Хэжэнгын, Яруунын аймагуудай МТС-үүд малшадай ажалые хүнгэдхэхэ хэрэгтэнь колхозуудтаа туһаламжа үзүүлнэгүй. Ториин, Бургалтайн МТС-үүд урдань тодхогдоһон аад, зүбөөр хүдэлгэгдөөгүй кормозапарнигуудые бага сага заһаад лэ, бүхы ажалаа дүүргэһэн байгаа. Теэд тэрэ механизмууд муугаар хадагалагдаһан дээрэһээ мүнөө хэндэшье хэрэггүй болошоо. Ториин аймагай «Коммунизм» колхозой фермэдэ нэгэ дүүжэн харгы хахад жэлэй туршада «тодхогдоһон» байна.

Колхозуудта малай уһалуури муугаар эмхидхэгдэнхэй. Уһа гаргаха насосууд нэгэшье колхоздо тодхогдоогүй. Хүсэд уһалагдаһан мал хүсөөр һайн ябадаг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Теэд зарим нютагуудта малаа зундаашье, үбэлдөөшье хүсэд уһалдаггүй байна. Хэтэрхэдээ, зарим колхозуудта малынь хоёр хоног соо нэгэ дахин уһалагдана.

Манай эндэ һайн түхеэрэлгэтэй худагууд үсөөн юм. 1955 ондо республикадамнай оройдоо 150 шахтна худаг, 53 үрэмдэгдэһэн худаг ашаглалгада оруулагдаһан байна. Энэ жэлэй түрүүшын хахад соо «Мелиоводстройн» конторо 10 шахтна, 5 үрэмдэһэн худаг, колхоз болон МТС-үүд 29 худаг малтаһан байха юм. Энэ хүдэлмэриие саашадаа иимэ удаанаар ябуулха болоо һаа, бидэнэр бүхы малаа хэдэн 10-аад жэлэй туршада һайн уһалууритай болгожо шадахагүй байнабди. Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын тула ойрын 2—3 жэлэй туршада бүхы малаа уһаар хангаха тон шухала.

Үшөөтэйн МТС-эй механизаторнууд колхозуудай малые уһаар хангахын тула яһала оролдоно. Тус МТС-эй тракторна бригада бүхэн колхоз бүридэ худаг малтажа үгэхэ уялга абаа. Иигэжэ эндэ хамтадаа 46 худаг малтагдаха юм. Мүн Кяхтын МТС-эйхид «КШК-25» гэжэ худаг малтадаг түхеэрэлгэ нарижуулан һайжаруулжа, харьяата колхозуудтаа олон худаг малтахаар хараална. Гэбэшье, Хэжэнгын, Охин-Булагай болон бусад хэдэн МТС-үүдтэ механизмууд бүтээсэгүйгөөр ашаглагдана.

Республикын олохон колхозууд, илангаяа мал олонтой колхозууд хүдэлмэрилхэ хүнүүдээр үсөөн байжа, малаа харууһалжа, саг соонь һайнаар эдеэлүүлжэ шадангүй, тэдэнһээ ашаг шэмэ багаар абана. Заримдаа хүшөө муудаһан мал хохи хабар олоороо гарзалдаг байна. Энэ ушарые усадхаха ябадалда мүн малай харууһа, эдеэлүүлгэ һайжаруулгада малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилха гээшэ ехэ удхашанартай бшуу. Гэбэшье, республикын олохон МТС-үүд ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилгаар колхозуудтай хэһэн хэлсээгээ бодото дээрэнь, саг соонь бэелүүлнэгүй.

Колхозуудта элдэб түхеэрэлгэ тодхохо түсэб нёдондо дүүргэгдээгүй үлэшөө һэн. Мүнөө жэлдэшье энэ талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Фермэнүүдтэхи ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилха хахад жэлэй түсэб колхозууд, МТС-үүд дүүргээгүй, энэ хүдэлмэриие саг үргэлжэ, хүсэтэйгөөр ябуулхын тулада оролдоогүй байна. Юуб гэхэдэ, олохон МТС-үүд хабарай тарилгын, ургаса хуряалгын эхилхэдэл түхеэрэлгэнүүдые хабсарха, тодхохо хүдэлмэриие зогсоожорхидог юм.

Тиин зарим МТС-үүд хүдэлмэриин хүсөөр хэды дутамаг байбашье, малай фермэнүүдые механизацилха хүдэлмэриһөө хүнүүдые болюулангүй, түхэреэн жэл соо энэ хүдэлмэриие ябуулдаг байха юм. Энээн тушаа Хориин МТС һайн жэшээ харуулна. Энэ МТС-тэ эмхидхэгдэһэн хабсаралгын бригада жэлэй туршада саг үргэлжэ хүдэлмэрилнэ.

Республикын хэдэ хэдэн МТС-үүдтэ үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ солоомые буйлуулжа малда эдюулдэг болоһон байгаа. Солоомо хадаа малай тэжээл дотор ехэхэн һуури эзэлдэг гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Кяхтын аймагай колхозууд 43432 центнер үбһэ, мүн 49758 центнер солоомо нёдондо суглуулаа һэн. Тарбагатайн аймагта 100 гаран мянган центнер солоомо малай тэжээлдэ бэлэдхэгдэһэн байгаа. Теэд солоомые тэрэ зандань малда эдюулхэдэ муу байна. Тарбагатайн аймагай малшад солоомые известкын сайдамаар дэбтээгээд үнеэдтээ эдюулжэ, һү һаалгаяа нилээд дээшэлүүлһэн байгаа. Гэбэшье, Ехэ-Куналейн МТС-эй механизаторнууд солоомо буйлуулгые механизацилгадань малшадтаа туһаламжа багаар үзүүлһэн байна.

Республикын олохон колхозуудай худалдажа абаһан машина болон элдэб түхеэрэлгэ фермэнүүдтэ удаан саг соо тодхогдонгүй байгаад, һүүлдэнь задалагдажа, хэрэглэгдэхээ болиһон ушарнууд али олон үзэгдэнэ. Тиин урдань тодхогдоһон машинанууд, түхеэрэлгэнүүд хайша хэрэгээр ашаглагдадаг дээрэһээ эбдэршэдэг байгаа. Энээн тушаа иимэ баримтануудые харуулая. 1956 оной январиин нэгэнэй байдалаар республикын колхозуудта бии байгаа. 2234 хэһэн хоёролжон автоуһалууриин хахадһаа олонхинь тодхогдоогүй байгаа. Мүн заводто түхеэрэгдэһэн 642 кормозапарнигай 188-ниинь, мүн бусад олон машинанууд мүнөө хүрэтэр тодхогдоогүй байха юм. Үдын МТС-эй 10 кормозапарнигай 9-ниинь үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ хэрэглэгдээгүй. Тииһээ тиитэрээ бэшэ механизмууд эбдэржэ хэндэшье хэрэггүй болошоо. Иволгын МТС үнеэ һааха хоёр агрегат, 5 кормозапарник, 5 соломосилосорезкэ, 50 автоуһалуури хэрэглэнэгүй. Кударын аймагай «Комбайн» колхоздо тэжээл буйлуулха комбайн хоёрдохи жэлээ хүхэ сэгээн тэнгэри доро жэбэржэ хэбтэнэ. Теэд энэ колхозой гахайшад тэжээлые урданайхяараал бэлэдхэнэ. Тиимэһээ тус колхоз 1 центнер гахайн мяха абахын түлөө 71,3 ажалта үдэр гаргашална бшуу.

Колхозуудай, колхозууд хоорондын, мүн промышленна предприятинуудай электростанциин хүсэн хүдөө ажахыда, илангаяа малажалда муугаа ашаглагдана. Республикымнай 243 колхозой оройдоол 11-дэнь малай фермэнүүдые уһаар хангалгада электрын хүсэн хэрэглэгдэдэг байна. Гансал энээнһээ харахада, үнэгүйхэн электрын хүсые колхозууд тон багаар ашаглана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Колхозуудай, колхозууд хоорондын электростанцинуудые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха гээшэ МТС-үүдэй техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй уялга мүн.

И. АБЗАЕВ, Хүдөө ажахын министерствын инженер.

«Адуушанай дуун»

Түмэн Жаргалов эмниг мори ургалхаяа ябана.

Ургамалнуудай хоншуу зөөлэхэн үнэрөөр һэбшээлэн байгаа Боргойн тала нэмжынэ. Тээ тэндэ дун сагаан хонинной хэдэн зүг тээшээ хушууржа, далай шэнгеэр долгилон ябахань нюдэнэй шэмэг болон үзэгдэнэ. Саашаа ябатар удангүй нюдэ алдама нэмжээ ехэ талын дундуур хаха зуран гараһан арюун сэбэр үргэн харгын баруун хойгуур хэдэн зуун тоотой адуун һүрэгэй иишэ тиишээ бөөгнэрэн, түргэ түргэн суглархань, тиитэжэ байтараа гэнтэ хаха бутаран хэдэн тээшээ шадал мэдүүлжэ тангаршаан, собхорон гүйлдэхэнь харагдаба...

Шамдуу түргэнөөр хажуудань дүтэлжэ ерэхэдэ, бурядай шииираг шамбай, зүрхэтэй, баатарлиг эрэшүүл, залуушуул наһаараа хүниие ойроо хүргөөгүй соол эмниг гунан шүдэлэнгүүдые шэлдэн ута ургын шадал мэдүүлэн угзаржа байбал даа. Тиигэһээр байтар, залуухан аад, шиираг бэетэй, хурса шарайтай, урга шэрэһэн хүбүүн олоной дундаһаа илгаран гарашаба. Тэрэ хүбүүмнай гэнтэ эрид түргэнөөр морёо адуун тээшэ залажа, буугай һомондол харайлган, нэгэ гайтайхан эмниг хүлэгые намнажа оробо. Тэрэнь ургаша хүбүүе мэхэлхэ гэжэ, хэды хэды булгабашье, юумэ болонгүй дары хүсэгдөөд, шадамар бэрхэ, мэргэжэһэн ургашанай гуйбада хүзүүгээрээ яаха аргагүйгоор орёолдожо, хажуу тээшээ халба һүрэн, газар сохёод унашаба. Тиигээд хойто хоёр хүл дээрээ арай шамай тогтохо зүураа, шэшэргэнэн хинсайн үүрһэжэ байба...

Иихэдээ байза ямар найр наадан, дуулдаагүй һорёон, эди шэдиеэ үзэлсөөн боложо байба гээшэб? Энэмнай, үнэндөө, Боргойн талын уужамда бурядай түрүүшын кинокартина болохо «Адуушанай дуун» гэжэ хүгжэмтэ комедиие «Мосфильм» киностудиинхид һахы һалаг буулгажа байһан үе.

Тиигээд саашадаа город тээшэ табилуулжа Иволга хүрөөдхиходо, баһал нимэшүү юумэн боложо байба. Айхабтар ехэ найр наадан, урилдаан, барилдаан, хүхеэн, сэнгээн, мэргэшүүл, бэрхэшүүлэй һур харбаан түлэг дундаа... һонирхоһон, хүхиһэндөө хайшаашье ошохоёо, түрүүшээр юуеыншье харахаяа бүри гайхашоод байһанаа, һур харбагшадай хажууда дүтэлэн ерэбэбди. Эндэ хүн зоной олоншье тээшэнь хэлэшэгүй. Онсо илгарһан мэргэшүүлые магталга, бара баралаан үе үе болоод лэ дуулдана. Бажагар шамбай залуу хүбүүд, буурал толгойтой үбгэд ирайлдатар табижархиһан бүлэнгүүдые ээлжээлэн харбажа, монсорю сонсорю хиидхүүлнэ. Зоной дундаһаа удангүй үндэр суурагар бэетэй, гоёшог хара дэгэлтэй, ногоон шляпа үмдэһэн хүн һур харбаха хэбэртэй гаража ерэбэ. Теэд харбажа эхилхэдээ годлинь нэгэн гэбэл газарайнгаа хахадтань, үгышье һаа дэгэд бууна. Үгы юрэдөө энэмнай хаанаһаа ерэһэн айлшан, хэн алдартай юм ааб гэхэдэ, тус кинокартинын сценариие зохёон бэшэһэн Дашарабдан Батажабэй байба.

Кинокартинын сценариин баталагдан абтамсаар, байгша оной апрель һараһаа эхилжэ «Мосфильмын» 60-аад гаран хүн энэ киное буулгаха хүдэлмэриин бэлэдхэл хэжэ ороһон юм. Бурядай түрүүшын хүгжэмтэ комедиие зохёон табилгада 4 миллион тухай түхэриг гаргашалагдахаар хараалагданхай.

Советскэ киноискусствын мэдээжэ ажал-ябуулагша Андрей Владимирович Фролов главна режиссёр болгогдон томилогдоо һэн. Нүхэр Фролов хэнэйшье мэдэһээр комеди зохёолгын талаар мэргэжэнхэй. Мүн советскэ хүнүүдтэ мэдээжэ болоһон «Первая перчатка», «Доброе утро», «Гость с Кубани» гэхэ мэтэ бусад кинокартинануудые зохёон табилсаһан байна.

Композиторынь — советскэ хүгжэмэй искусствын мэдээжэ ажал-ябуулагша Василий Павлович Соловьёв-Седой юм. «Первая перчатка», «Доброе утро», «Девушка Джигит», «Чемпион мира», «Беспокойная весна» болон бусад һонирхолтой кинокартинануудай хүгжэмые Василий Павлович тон шадамараар зохёон бэшэһэниинь элитэ.

Главна операторынь — мүн лэ олон кинокартинануудые зохёожо табихада хабаадалсаһан Масленников Виктор Николаевич болоно.

«Мосфильм» киностудиинхид (зүүн гарһаа) главна оператор Виктор Николаевич Масленников, ара таладань орлогшонь нүхэр Емельянов, главна режиссёр Андрей Владимирович Фролов, Сэсэгэй рольдо наадагша Долорон Джурабаева гэгшэд байна.

Түмэн Сэсэг хоёр һур харбаае хаража байнад.

Һур харбаан.

Шагта Сэсэг хоёр Түмэнние Москвагай консерваторидо үдэшэжэ байна.

Звукооператорынь — киноискусствын мэдээжэ ажал-ябуулагша Евгений Николаевич Кашкевич.

«Адуушанай дуунай» главна рольнуудта иимэ артистнууд наадана:

Түмэн — Бурят-Монголой оперно театрын артист Владимир Манкетов,

Сэсэг — Москвагай Бага театрын дэргэдэхи Щепкинэй нэрэмжэтэ дээдэ училищиин дүрбэдэхи курсын студентка Долорон Джурабаева,

Бадма — Киргизскэ ССР-эй арадай артист Рыскулов Мурадбек Рыскулович. Мурадбек Рыскулович «Илья Муромец», «41-ый», «Салтанат» гэжэ картинануудта наадалсаһан юм.

Мархансай — БМАССР-эй габьяата артист Чойжо-Нима Генинович Генинов,

Шагта — БМАССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша Буянта Аюшеевич Аюшин.

Энэ картинада РСФСР-эй габьяата артист Николай Васильевич Таров мүн лэ наадалсана.

Мүнөө «Мосфильм» киностудиинхид Ново-Селенгинск, Юроогэй тала ба Иволгаар ябажа, бүхы картинынгаа тэн хахадыень буулгаба. Хамта дээрээ 2700 метр тухай киноплёнко буулгахаар хараалһан аад, 1300-гаад метрыень эндэ буулгаад байна.

Мосфильмынхид республика доторнай олохон һарын туршада ажаллажа, адуушанай байра байдал, һээы гэр, «Улаан Оронго» колхозой правлениие ба бусад кадрнуудые олон хоногой туршада, ехэхэн оролдолго гаргаж буулгаба. Фильмын тэдэ хубинуудайнь дунда һонирхолтой зүйлнүүд бии. Жэшээнь, Убукун станцида иимэ нэгэ юумые буулгахада бэрхэшээлтэй, орёо байгаа. Сценариин ёһоор, түргэн поездын дунгинан шэнхинэн дүтэлжэ ерэхэдэ, тушаан болоходоо тэрэнэй урдуурнь бишыхан унаган рельс дээгүүр гүйжэ ябаха зэргэтэй юм. Тиигэжэ түргэн дундаа һалхи хүдэлгэн, тооһо мушхаруулан ябаһан поезддо уй бута даруулжархиба гү гэхээр, хойто хүлөө дайруулан алдажа ябатарнь, һомон мэтэ түргэнөөр гүйлгэжэ ерэһэн Түмэн тэрэ хайратай унагаханиие поездын хажуугаар хүсэжэ ерээд, зайсуулан абарна. Одоол тиихэдэнь һанаа сэдьхэл амаржана. Зүгөөр, түргэн ерэжэ ябаһан поездын урдуур түмэр харгые зубшуулжа унага гүйлгүүлхэ гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ байба. Тиихэдээ эхыень дахуулаад гүйлгэхэ арга олоо бшуу.

Эндэ эмнит мори барижа унаад, жолооень һула табижа зоргоорнь булдюулхадаа номгодоторынь дээрэнь тоттожо байха шадалтай, унахагүй, тэсэхэ хүниие олохо гээшэ ехэ бэрхэшээлтэй байгаа бшуу.

Картинын түрүүшын хахадта хүгжэмынь бэшэгдэнхэй. Тиигэжэ композитор Соловьёв-Седой адуушанай дуун, Сэсэг Түмэн хоёрой дуэт, Сэсэгэй дуун, үдэшэлтын дуунай хүгжэмые бэшээд, мүнөө Москвагай үйлсэнүүдтэ, «Мосфильмын» павильонуудта буулгагдаха хубинуудайнь хүгжэмые найруулжа дүүргүүтэй байна.

«Мосфильмынхид» манай эндэ хэгдэхэ юумэеэ үтлөө мүнөө дүүргэжэ, һаяар Москвагаа ошожо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэнь.

...Убукунай вокзал дээрэ зуугаад шахуу хазаар моритой, гоё һайхан хубсаһа үмдэһэн хүнүүд түргэн поездын дахан шиидхэжэ ябаба. Тэдэнэй дундаһаа гэнтэ хүбүүн басаган хоёр урагшаа гаража, хэниие даа холын замда үдэшэлсэн, гараа һарбагануулалдаһаар үлэшэнэ. Энэмнай иихэдээ Сэсэг Шагта хоёр Түмэниие һургуулида мордохуулжа байба гээшэ. Иигэжэ Түмэнэй Бурят-Монголһоо Москвагай консерватори ошохонь харуулагдана. Мүнөө главна героймнай мосфильмынхидтэй хамта Москва ябалсаба...

Москвада Бадмын зуһай гэр, консерваториин байдал, хүдөөгэй почто, Түмэниие консерваторидо абалга, концерт харалга, милицидэ болоһон ушар, Түмэнэй дуу дуулажа һуралга, дуунай багша тухай гэхэ мэтэ кадрнууд буулгагдаха юм.

Энэ оной декабриин 17-до тус кино хүсэд бэлэн болгогдоод, СССР-эй Культурын министерстводэ тушаагдаха байна.

Бурядай түрүүшын кинокомеди «Адуушанай дуун» гээшын экран дээрэ гарахань ойртобо. Советскэ хүнүүд, тэрэ тоодо бурят арадай энэ хүгжэмтэ комедидэ зохисо сэгнэлтэ үгэхэ бэзэ.

Д. Чимитовэй текст.
Б. Петровой фото.

Хитадай Коммунистическ[э] партиин VIII съезд

ПЕКИН, сентябриин 19. (ТАСС). Мүнөөдэр Хитадай Коммунистическэ партиин VIII съезд табадахи үдэрөө хүдэлмэрилжэ байна.

Мүнөөдэрэй заседани дээрэ нэн түрүүлэн КНР-эй Гүрэнэй Советэй премьерэй орлогшо, Дотоодо Монголой автономно районой партийна комитедэй нэгэдэхи секретарь Уланьфу үгэ хэлээ. Тэрэ өөрынгөө хэлэһэн үгэ соо национальна политикын асуудалнууд дээрэ тодорхойгоор тогтоһон байна.

Мүнөө үедэ бүхы национальна үсөөнхид социалистическэ шэнэдхэн байгуулга болон социалистическэ байгуулалтые бэелүүлжэ ба тэрэниие бэелүүлгын эрхэ нүхэсэлнүүдые бэлдэжэ байна гэжэ Уланьфу хэлээ. Национальна асуудалай талаар партиин болон бүхы национальностьнуудай урда байһан зорилгонууд юуб гэхэдэ, эхэ оронойнгоо нэгэдэлые бэхижүүлхэ, арад үндэһэтэнэй хоорондохи ахадүүтэй хани барисаа, харилсаа холбоо болон бэе бэедээ туһалалсаха ябадалые бэхижүүлхэ, эхэ ороной байгуулалта дотор национальна үсөөнхидэй эдэбхиие хүгжөөхэ, социализмда оролгодонь бүхы национальна үсөөнхидтэ туһалха, Хитадые хүсэн түгэс социалистическэ гүрэн болгохо ябадал болоно.

Хитадай Коммунистическэ парти национальна асуудал шиидхэхэдээ национальна автономи байгуулна гэжэ Уланьфу үргэлжэлүүлээ. Хитадай бүхы арад үндэһэтэн адли тэгшэ эрхэтэй. Нягтаар жагсан ажаһууһан национальна үсөөнхид районно автономи бэелүүлхэ эрхэтэй. Мүнөө 27 национальна үсөөнхид хоёр автономно районие, 27 автономно областьнуудые болон 43 автономно уезднүүдые байгуулаад байна. Бүхы национальна районуудта политическэ, экономическа болон культурна байдал үргэнөөр хүгжэнэ. Тус районуудта шэнэ городууд бии болонхой. Дотоодо Монголой болон Синьцзян-Уйгурска автономно районуудта металлургическа, үнгэтэ болон нефтяной промышленностиин үндэһэ һууринууд байгуулагдана. Мүнөө национальна районуудта өөһэдынь үзэг бэшэг бии болоно.

VII болон VIII съезднүүдэй хоорондохи үе соо национальна асуудалые шиидхэхэ талаар КПК-гэй хэһэн хүдэлмэринь Хитадтахи бодото байдалые хараада абан, марксизм-ленинизмые орон доторхи байдалтайгаа зохилдуулан хэрэглэһэнэй жэшээ мүн болоно гэжэ хэлэхэ зуураа, Уланьфу КНР дотор национальна байгуулалтын саашанхи зорилгонууд тухай хэлээ.

Индонезиин Коммунистическэ партиин генеральна секретариин нэгэдэхи орлогшо Лукман съездын трибуна дээрэ гарана. Индонезиин Коммунистическэ партиһаа КПК-гэй VIII съездэ ахадүүгэй халуун амаршалгые делегадуудай нэрьемэ альга ташалга доро тэрэ дамжуулан хүргэнэ. VII съездһээ хойшо үнгэрһэн 11 жэл соо хэһэн хүдэлмэриин баян дүй дүршэлые КПК-гэй VIII съезд согсолхо гэжэ бидэнэр найданабди гэжэ Лукман хэлээ. Индонезиин Коммунистическэ парти болон арадууд хүсэд бэеэ даанхай байдалай түлөө, демократиин болон эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ шэнэ илалтануудые туйлаха байха гэжэ этигэһэнээ Лукман мэдүүлээ. Удаань Лукман КПК-гэй VIII съездын нэрэ дээрэ Индонезиин Коммунистическэ партиин ЦК-гэй эльгээһэн амаршалгын бэшэг уншаа.

Энээнэй удаа Япониин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй амаршалгын бэшэг уншагдана. Тус партиин делегадууд японско засагай һаад хэһэн дээрэһээ съездэ ерэжэ шадаагүй. Партида даалгагдаһан түүхэтэ зорилгонуудые дүүргэхын тулада, бидэнэр бүхы демократическа хүсэнүүдые нягтаар жагсаахын түлөө, национальна сүлөөрэлтын нэгэдэмэл демократическа фронт бэхижүүлхын түлөө бүхы хүсэл оролдолгоёо гаргахабди гэжэ тус амаршалга соо хэлэгдэнэ.

Индиин Коммунистическэ партиин делегациие толгойлогшо Намбодрипад съездые амаршална.

Советскэ Союзай, Хитадай болон Индиин нэгэдэл хадаа империализмда шиидхэхы сохилто болохо юм гэжэ агуу ехэ Ленин сэсэн мэргэнээр хэлэһэн байгаа гэжэ Намбодрипад хэлэнэ.

КПК-гэй ЦК-гэй Политбюрогой гэшүүн, КНР-эй арадай верховно сүүдэй түрүүлэгшэ нүхэр Дун Би-у гэгшэдэ үгэ үгтэнэ. КНР-эй байгуулагдаһанһаа хойшо үнгэрһэн долоон жэлэй турша соо хэгдэһэн тон ехэ хубилалтанууд хадаа КПК-гэй хүтэлбэрилдэг арадай демократическа засагай бата бэхи байһаниие гэршэлэн харуулаа гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Манай арадай демократическа хуули ёһон хадаа хуушан хуули ёһонуудые эбдэн һалгаахын түлөө тэмсэл дотор бии болоо, арадай дура зоригые хару[…] Дун Би-у хэлэбэ. Партимнай демократическа хуули ёһ[…] жүүлхын түлөө эдэбхитэй […] нүүдые абаха ёһотой гэбэ.

Хэйлунцзян провинциин[…] на комитедэй нэгэдэхи […] Оуян Цин гэгшын үгэ […] һүүлээр КПК-гэй ЦК-гэй […] кандидат, олониитын аюул[…] хилгын министр делегат […] циндэ үгэ үгтэбэ.

Өөрынгөө үгэ соо […] цин контрреволюцида эсэр[…] сэл тухай хэлээ. Мүнөө […] засагые һэргээн бодхоохо[…] контрреволюциин али бүхы[…] хаһагданхай гэжэ тэрэ хэл[…] периалистнууд өөрынгөө […] хүдэлмэриие саашадаа ябу[…] гэлжэлүүлхэ байха. Зорилго[…] хэдэ, һэрэмжэтэй байлгые[…] хаха, бодото дайсанаа һа[…] дэхэ ябадал болоно. Бидэнэ[…] революциие эсэстэнь хүрэт[…] хаатүйдөө һанаагаа амар[…] гэбэ.

Корейн Ажалай партии[…] циие толгойлогшо Лим Хэ[…] үгэ үгтэнэ. КПК-гэй зүб […] риин ашаар 600 миллион […] той хитад арад Хитадай […] Республика байгуулаа гэжэ[…] лэнэ. Энэ хадаа социализм[…] рние ехээр үргэдхэһэн, ул[…] дын айхабтар ехэ удхашана[…] быти мүн гэжэ тэрэ хэлээ. Арадай Республикын […] гайхамшагта амжалтануу[…] арадай хани нүхэдые, социа[…] скэ лагериин оронуудай бүхы[…] дые, дэлхэйн эб найрамдал[…] тай арадуудые баясуулна гэ[…] бэ. Удаань Лим Хэ Корейн[…] партиин ЦК-гэй амаршалгы[…] на.

Вьетнамай Ажалшадай […] Центральна Комитедһээ Хо[…] нэй гар табилгатай ама[…] Вьетнамай Ажалшадай […] Политбюрогой гэшүүн Хоан[…] Вьет уншана. Хитадай рево[…] ехэ дүй дүршэл вьетнамска[…] циин замые үшөө ехээр гэрэ[…] гэжэ тус амаршалга соо хэ[…]

Югославиин коммунист[…] Союзай ЦК-гэй гэшүүн Be[…] вэй трибуна дээрэ гар[…] съездэ байгшад халуунаа[…] шална. Элдэб бэрхэшээлнүү[…] бажа гараһан агуу ехэ КПК[…] сизм-ленинизмые өөрынгөө […] дэ зүбөөр хүтэлбэри болго[…] шэнэ юумые хээ гэжэ тэрэ[…] Социализмын хүгжэлгын бо[…] сагые хүдэлмэришэн ангиин[…] абалгын тусхай замууд туха[…] партинуудта дискуссинууд […] гэжэ Веселинов мэдүүлнэ. […] эй ХХ съездын угаа ехэ уд[…] юун байнаб гэхэдэ, тус съе[…] асуудалые ленинскэ ёһоор […] жэ, элдэб оронуудта хүдэл[…] нэй хүдэлөөнэй болон социа[…] хүгжэлтын олон замууд бии[…] заагаа. Бидэнэр дотоодынгоо[…] жэлтэдэ социалистическэ […] харилсаануудые байгуулгаар[…] скэ Союзай дүй дүршэлые х[…] бди.

Бидэнэр, югославска ком[…] нууд, манай арадууд Хитад[…] мунистическэ партиин амжал[…] лахада үнэн зүрхэнһөө ба[…] гэжэ Веселинов хэлэнэ. Юг[…] хэдэ, тэдэ амжалтануудынь […] рамдалые, демократиие бол[…] циализмые бэхижүүлнэ гэбэ.

Съезд дээрэ США-гэй Ко[…] тическэ партиин Националь[…] тедэй амаршалгын телеграм[…] шагдана. Тус телеграммада […] дэй түрүүлэгшэ Уильям Фо[…] генеральна секретарь Юджи[…] нис гараа табиһан байба. […] жэл хүрэхэгүй саг соо эконом[…] политическэ болон культури[…] байдалай талаар Хитадта т[…] һан гайхамшагта амжалтану[…] Цзэ-Дунай толгойлжо байһа[…] дай агуу ехэ Коммунистиче[…] тиин хүтэлбэриин аша габ[…] капитализмда орходоо ара[…] мократиин болон социализм[…] жэ һайн байһаниие харуул[…] тус телеграмма соо заагдана.

Дальна Востогтохи түгш[…] һуларуулхын тулада, Хитад[…] дай Республикатай нормаль[…] рилсаануудые байгуулхын […] мүн тэрэшэлэн ООН дотор […] эрхые һэргээн бодхоохын […] хэмжээнүүдые абаха гэһэн […] бодол манай арадай дунда […] гэжэ тус амаршалга соо хэл[…]

Мүнөөдэрэй заседани дээрэ[…] си провинциин партийна ко[…] нэгэдэхи секретарь нүхэр Ч[…] Шэн, Тяньцзин городой […] организациин делегатка нүх[…] Мин, мүн тэрэшэлэн Цинхай[…] циһаа съездын делегат нүхэр[…] вансюй гэгшэд үгэ хэлэһэн[…]

Үглөөдэр КПК-гэй VIII с[…] дэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

Редактор Д. Л. ЛОБС[…]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-1[…], культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00872. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № […]